

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลูกหนี้ธุรกิจขนาดเล็ก กรณีศึกษาธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขา ถนนช้างคลาน เชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการปรับโครงสร้างทางการเงิน (Financial Restructuring)⁶

โครงสร้างทางการเงินประกอบด้วย หนี้สิน (Debt) และทุน (Equity) การที่ธุรกิจมีโครงสร้างการเงินที่พอเหมาะหมายถึงธุรกิจที่ใช้หนี้สินและทุนเป็นแหล่งเงินทุนในสัดส่วนที่พอดี แต่ถ้าหากโครงสร้างทางการเงินมีสัดส่วนที่ไม่พอดี ก็ต้องมีการปรับโครงสร้างทางการเงิน ภาวะโครงสร้างทางการเงินของธุรกิจมีความไม่พอดีมีสองภาวะ คือ ภาวะที่ธุรกิจมีหนี้สินมากเกินไป (Over-Levered Firm) และภาวะที่ธุรกิจมีหนี้สินน้อยเกินไป (Under-Levered Firm)

การมีหนี้สินมากเกินไป อาจทำให้ธุรกิจเกิดปัญหาสภาพคล่องอันเนื่องมาจากต้องจ่ายเงินต้น และดอกเบี้ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ จนอาจทำให้ธุรกิจประสบปัญหาล้มละลายได้ ดังนั้นหากธุรกิจมีโครงสร้างทางการเงินไม่เหมาะสม มีหนี้สินมากเกินไป ก็ต้องมีการปรับโครงสร้างทางการเงิน โดยลดภาระการจ่ายเงินต้น และดอกเบี้ย ซึ่งสามารถทำได้โดย

1. การเจรจากับเจ้าหนี้ ได้แก่ การเจรจาขอยืดเวลาการชำระหนี้ ขอลดอัตราดอกเบี้ยหรือขอลดหนี้ ทั้งนี้เพื่อให้สภาพคล่องของธุรกิจดีขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนที่พอเพียง และเหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีความสามารถในการทยอยชำระหนี้สินได้ ทางฝ่ายเจ้าหนี้จะต้องมีการพิจารณาและประเมินความสามารถของลูกหนี้ว่าจะมีกระแสเงินพอเพียงที่จะชำระหนี้ตามข้อตกลงที่จัดใหม่ได้หรือไม่

2. การขายสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ ธุรกิจควรขายสินทรัพย์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักซึ่งหมายถึงสินทรัพย์ที่ไม่ได้เพิ่มกระแสเงินสดให้กับกิจการ แล้วนำเงินที่ได้ไปชำระหนี้เพื่อให้ภาระหนี้ลดลง

⁶ นิพนธ์ พัวพงศกร และเกวณีน หวังพิชญสุข. การปรับโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจ : การสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ (กรุงเทพฯ: 2543). หน้า 73.

3. การเปลี่ยนหนี้สินเป็นทุน (Equity for Debt Swap) คือการออกหุ้นให้กับเจ้าหนี้เพื่อทดแทนหนี้สินที่มีอยู่

การประเมินผลอัตราเสี่ยง และวิธีการพิจารณาสินเชื่อโดยวิธี 5C'S⁷

“ความเสี่ยง” จะเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มให้สินเชื่อแก่ลูกค้าเรื่อยไป จนกระทั่งลูกค้าชำระหนี้หมด เจ้าหน้าที่สินเชื่อผู้มีหน้าที่ต้องพิจารณาตัดสินใจให้สินเชื่อแก่ลูกค้าจะต้องวิเคราะห์ “ความเสี่ยง” โดยคำนึงถึง

- ขอบเขตของอัตราเสี่ยงของสินเชื่อที่ให้แก่ลูกค้าแต่ละราย
- วงเงินสินเชื่อที่ให้แก่ลูกค้าในขอบข่ายของอัตราเสี่ยงนั้นๆ ควรจะเป็นเท่าใด
- ระยะเวลาในการให้สินเชื่อควรจะเป็นนานเพียงใด (ระยะเวลาที่จะได้ชำระคืน)
- เงื่อนไขในการให้สินเชื่อั้นๆ ควรเป็นเช่นใด

เทคนิคอันหนึ่งซึ่งมักนำมาใช้ในการประเมินอัตราเสี่ยงเพื่อพิจารณาว่าจะให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้นั้นๆ หรือไม่ คือวิธี 5C's ซึ่งประกอบด้วย

1. **Character** หมายถึง คุณสมบัติของผู้กู้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง “ความต้องการ” หรือ “ความตั้งใจ” ของลูกหนี้ที่จะชำระหนี้สินเมื่อถึงกำหนด เป็นการสะสมคุณภาพทางด้านจิตใจและศีลธรรมที่มีอยู่ในตัวลูกหนี้ แล้วแสดงออกมาในรูปของ ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงตรง เป็นต้น

2. **Capacity** หมายถึง ความสามารถในการหารายได้ของผู้กู้เพื่อนำมาชำระหนี้ (ability to pay) ปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใด ได้แก่ รายได้ , รายจ่ายของลูกหนี้ , ระยะเวลาที่ลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ เป็นต้น

3. **Capital** หมายถึง ความเข้มแข็งทางการเงินของลูกค้า ซึ่งจะดูได้จากส่วนเจ้าของทุนหรือเงินทุน (Equity หรือ Net Worth) ทุนของกิจการจะเป็นสิ่งเป็นประกันแก่เจ้าหนี้ และสร้างความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าจะได้รับชำระหนี้คืน ถ้าหากคุณสมบัติของลูกหนี้ด้าน Character และ Capacity ค่อนข้าง การลงทุนของเจ้าของจะแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจและความตั้งใจในการประกอบกิจการ

4. **Condition** หมายถึง เงื่อนไขต่างๆ ที่จะมีผลทำให้ฐานะของลูกหนี้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หรือเลวลงได้ เงื่อนไขต่างๆ ได้แก่ เงื่อนไขด้านสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Condition) เช่น ภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ระดับราคาสินค้าสูงขึ้นหรือลดลง ตลาดการ

⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. การบริหารสินเชื่อ. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530) , หน้า 34.

เงินเปลี่ยนแปลงทำให้แหล่งเงินทุนในตลาดการเงินมีมากขึ้นหรือน้อยลง การเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนดอกเบี้ย การปรับนโยบายการเงินการคลังของรัฐ เป็นต้น เงื่อนไขด้านสภาพการณ์ทางการเมือง และนโยบายของรัฐ (Political Condition) เช่น การปฏิวัติรัฐประหาร การจลาจล สถานการณ์วุ่นวายในประเทศเพื่อนบ้าน และชายแดน ซึ่งอาจทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ กฎระเบียบ และนโยบายบางอย่างของรัฐ ที่อาจจำกัดหรือส่งเสริมการลงทุนและอาจเป็นผลดีแก่บุคคลบางกลุ่ม เงื่อนไขในธุรกิจนั้นๆ (Business or Industry Condition) เช่น การแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือธุรกิจนั้นๆ มีมากน้อยเพียงใด ขนาดและฐานะของลูกค้าในธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่เขาทำอยู่นั้นเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งเป็นอย่างไร เป็นผู้นำ (Leader) ซึ่งมีอิทธิพลในวงการ หรือเป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีความหมาย หรือความสำคัญในธุรกิจอุตสาหกรรมนั้นเลย และเงื่อนไขเกี่ยวกับตัวลูกหนี้ (Company Condition) ตัวผู้บริหารหรือทีมงานบริหารมีความรู้ความสามารถและความชำนาญพอที่จะคุมงานด้านต่างๆ ของกิจการไปได้ด้วยดี มีระบบและนโยบายในการบริหารงาน และดำเนินงานดีพอ และมีโครงการใหม่ๆ ที่ดีที่จำเป็นทำให้กิจการก้าวหน้ามั่นคงและเจริญเติบโตขึ้นหรือไม่

5. **Collateral** หมายถึง หลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้ หลักประกันหนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ธนาคารในประเทศไทยมักจะพิจารณาในการให้สินเชื่อ ทั้งนี้เพราะทรัพย์สินที่ลูกค้าเสนอมาเป็นหลักประกันนั้นจะทำให้ธนาคารอุ่นใจ ในกรณีที่การให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้นั้นล้มเหลว ธนาคารยังมีโอกาสที่จะได้รับการชำระหนี้คืนจากการขายทรัพย์สินของลูกค้าหนี้ที่นำมาจำนำหรือจำนองไว้ การให้สินเชื่อโดยมีหลักประกันทำให้ธนาคารลดความเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้มากกว่าให้สินเชื่อ โดยไม่มีหลักประกัน

หลักประกันที่ลูกหนี้เสนอมา เจ้าหน้าที่สินเชื่อควรจะพิจารณาถึงคุณภาพของหลักประกันควมามีน้ำหนักพอที่จะใช้ค้ำประกันหนี้ได้หรือไม่ ลูกหนี้อาจเสนอหลักประกันมาต่างๆ กันเช่น เงินฝากเป็นประกันหนี้ การจดจำนองที่ดิน โรงงาน อาคาร เครื่องจักร จำนำใบหุ้น เป็นต้น หลักประกันแต่ละประเภทจะมีสภาพคล่องในตัวเอง และน้ำหนักแตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่สินเชื่อจะต้องพิจารณาว่ามีคุณภาพและน้ำหนักพอที่จะใช้ค้ำประกันหนี้ที่ขอมมาแต่ละครั้งนั้นได้เหมาะสมหรือไม่

ในปัจจุบันมีตัว C เพิ่มเข้ามาอีกตัวหนึ่งสำหรับการวิเคราะห์สินเชื่อ คือคำว่า Country ซึ่งหมายถึงประเทศผู้ซื้อสินค้าจากลูกค้าของธนาคารที่ธนาคารปล่อยสินเชื่อให้คือ ถ้าเป็นลูกค้าที่ทำธุรกิจส่งสินค้าออก และมีผู้ซื้อจากประเทศซึ่งมีภาวะสงครามบ่อยครั้ง ธนาคารก็จะนำปัจจัยประเทศของผู้ซื้อมาพิจารณาด้วย ทั้งนี้เพราะถ้าเกิดประเทศของผู้ซื้อสินค้าเกิดภาวะสงครามบ้านเมืองอยู่ในภาวะคับขัน รัฐบาลอาจสั่งห้ามการส่งเงินออกประเทศได้ มีผลทำให้ผู้ซื้อสินค้าซึ่ง

อยู่ในประเทศนั้น ไม่สามารถส่งเงินมาชำระค่าสินค้าให้กับลูกค้าของธนาคาร ลูกค้าก็ไม่มีเงินมาชำระคืนธนาคารเช่นกัน โอกาสจะเกิดหนี้สูญก็จะมีมากขึ้น

หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย

จากนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการแก้ปัญหาของระบบสถาบันการเงิน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยสามารถฟื้นตัวได้จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่กลางปี 2540 โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมให้สถาบันการเงินปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับลูกหนี้โดยเร็วที่สุด เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้เจ้าหนี้อาณัติเงินและลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติโดยเร็ว ซึ่งหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2541 เป็นต้นมา และได้ปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์ใหม่เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2542⁸ โดยความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นดังนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หมายถึง การร่วมมือกันในการเจรจาระหว่างเจ้าหนี้อาณัติเงินและผู้กู้ยืมเงินกับลูกหนี้ ซึ่งเป็นผู้กู้ยืมเงิน ในการแก้ไขปัญหาหนี้ระหว่างกัน เพื่อให้เจ้าหนี้อาณัติเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด และลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

จากความหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย ข้างต้น แสดงถึงการให้ความช่วยเหลือทั้งฝ่ายสถาบันการเงิน และลูกหนี้ให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้ร่วมกัน ซึ่งในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้⁹

1. ให้สถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนสูงสุดจากลูกหนี้
2. ให้สถาบันการเงินสามารถลดการจัดชั้นหนี้ และการกันสำรองหนี้ที่มีปัญหานั้นคือ
 - 2.1 เมื่อปรับโครงสร้างหนี้แล้วลูกหนี้ที่มีปัญหาจะได้รับการปรับชั้นหนี้เป็นจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ , สิทธิประโยชน์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ , (กรุงเทพฯ , 2543) , 6.

⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย , “การปรับปรุงโครงสร้างหนี้” หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย , (มิถุนายน 2541) : 6.

2.2 หากลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขตั้งแต่ 3 งวด หรือ 3 เดือนติดต่อกัน สามารถปรับเป็นหนี้ปกติได้

3. สถาบันการเงินสามารถนำส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นไปขอรับการช่วยเหลือจากทางการเพื่อเพิ่มกองทุนชั้นที่ 2 ได้

4. เป็นการสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เนื่องจากทั้งสถาบันการเงิน และลูกหนี้สามารถดำเนินการร่วมกันภายใต้แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสถาบันการเงินได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามแผน และลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้ ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายมีสภาพคล่องในการดำเนินงาน และมีส่วนทำให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว

หลักเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรอง¹⁰

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้ และการกันเงินสำรองโดยบังคับตั้งแต่บังคับใช้สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2541 เป็นต้นไปดังนี้

ประเภทการจัดชั้น	ระยะเวลาที่ค้างชำระดอกเบี้ย/เงินต้น	การกันสำรอง
หนี้ปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	1%
กล่าวถึงเป็นพิเศษ	1 เดือน – ไม่เกิน 3 เดือน	2%
ต่ำกว่ามาตรฐาน	3 เดือน – ไม่เกิน 6 เดือน	20%
สงสัย	6 เดือน – ไม่เกิน 12 เดือน	50%
สงสัยจะสูญเสีย	เกิน 12 เดือน	100%
สูญเสีย	ไม่มีราคา / เรียกเก็บไม่ได้	ตัดออกจากบัญชี

การจัดเรียงลูกหนี้ที่มีหนี้เงินกู้ยืมหลายประเภทให้จัดชั้นหนี้ตามประเภทหนี้ที่มีระดับคุณภาพต่ำสุด ซึ่งตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป เป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loan , NPL) ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องหยุดรับรู้รายได้ที่เกิดขึ้นเมื่อพ้นจากระยะเวลา 3 เดือนดังกล่าว และต้องกันสำรองหนี้ตามการจัดชั้นหนี้ตามระยะเวลาของการค้างชำระหนี้ ดังนั้นลูกหนี้ที่เป็น NPL จะได้แก่ ลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน จัดชั้นสงสัย และจัดชั้นสงสัยจะสูญเสีย รวมถึงลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างดำเนินคดีตามกฎหมาย

¹⁰ ธนาคารแห่งประเทศไทย . "การปรับปรุงโครงสร้างหนี้" , 1-5 , 7.

วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยทั่วไป¹¹

วิธีการที่สถาบันการเงินใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อาจมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและสถานภาพของลูกค้า รวมทั้งนโยบายของสถาบันการเงินในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย ดังนั้นวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของแต่ละสถาบันการเงินจึงอาจแตกต่างกันได้ และสถาบันการเงินอาจใช้วิธีการหลายวิธีในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้รายใดรายหนึ่ง เช่น

1. ลดอัตราดอกเบี้ย
2. ขยายเวลาในการชำระหนี้ (จากหนี้เดิมซึ่งเป็นระยะยาวอยู่แล้ว)
3. ปรับหนี้ระยะสั้นเป็นหนี้ระยะยาว
4. ลดต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ
5. รับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันชำระหนี้
6. รับโอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้
7. รับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ขอ โอนกลับคืน
8. ให้ระยะเวลาปลอดหนี้เงินต้น และ/หรือดอกเบี้ย
9. แปลงหนี้เป็นทุน

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ขั้นตอนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าขนาดเล็ก เช่น ลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างต่ำกว่า 5 ล้านบาท มีดังนี้

1. การสำรวจธุรกิจของตนเองในปัจจุบัน

ลูกหนี้ที่มีปัญหาหนี้คงค้างกับสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาธุรกิจของตนเองก่อนว่า มีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานี้คงค้างอย่างไร เพื่อให้ธุรกิจของตนที่ดำเนินการอยู่ดำเนินการต่อไปได้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องหารือกับเจ้าหนี้ก็ควรที่จะเปิดเผยข้อมูลตลอดจนรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหนี้สถาบันการเงินเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งเป็นการร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลโดยเร็ว

2. การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้, "สิทธิประโยชน์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้", ธนาคารแห่งประเทศไทย (2543) : หน้า 6.

การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การพบกันเพื่อหารือปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และพิจารณาความสามารถของลูกหนี้ในการดำเนินการธุรกิจต่อไปจนสามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเชิญบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเป็นคนกลางและเป็นที่ยอมรับของทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ มาช่วยแนะนำการแก้ไขด้วย เพื่อดำเนินการตามแนวทางที่เห็นว่ดีที่สุด หากมีปัญหาการนัดหารือ คู่กรณีสามารถร้องขอให้มีการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปยังคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด หรือที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อเป็นคนกลางในการนัดให้ทั้งสองฝ่ายพบปะเจรจากัน

3. การจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

เมื่อข้อตกลงแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจจากทั้งสองฝ่าย คือเจ้าหนี้และลูกหนี้แล้ว จะต้องจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเป็นหลักฐานในการรับสิทธิประโยชน์จากการต่อไป

สำหรับลูกหนี้ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เช่นลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไปนั้น แนวทางขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จะมีลักษณะเดียวกับลูกหนี้ขนาดเล็ก เพียงแต่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเจ้าหนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้เวลาในการประเมิน ซึ่งอาจจะมีข้อเพิ่มเติมในการดำเนินการดังนี้

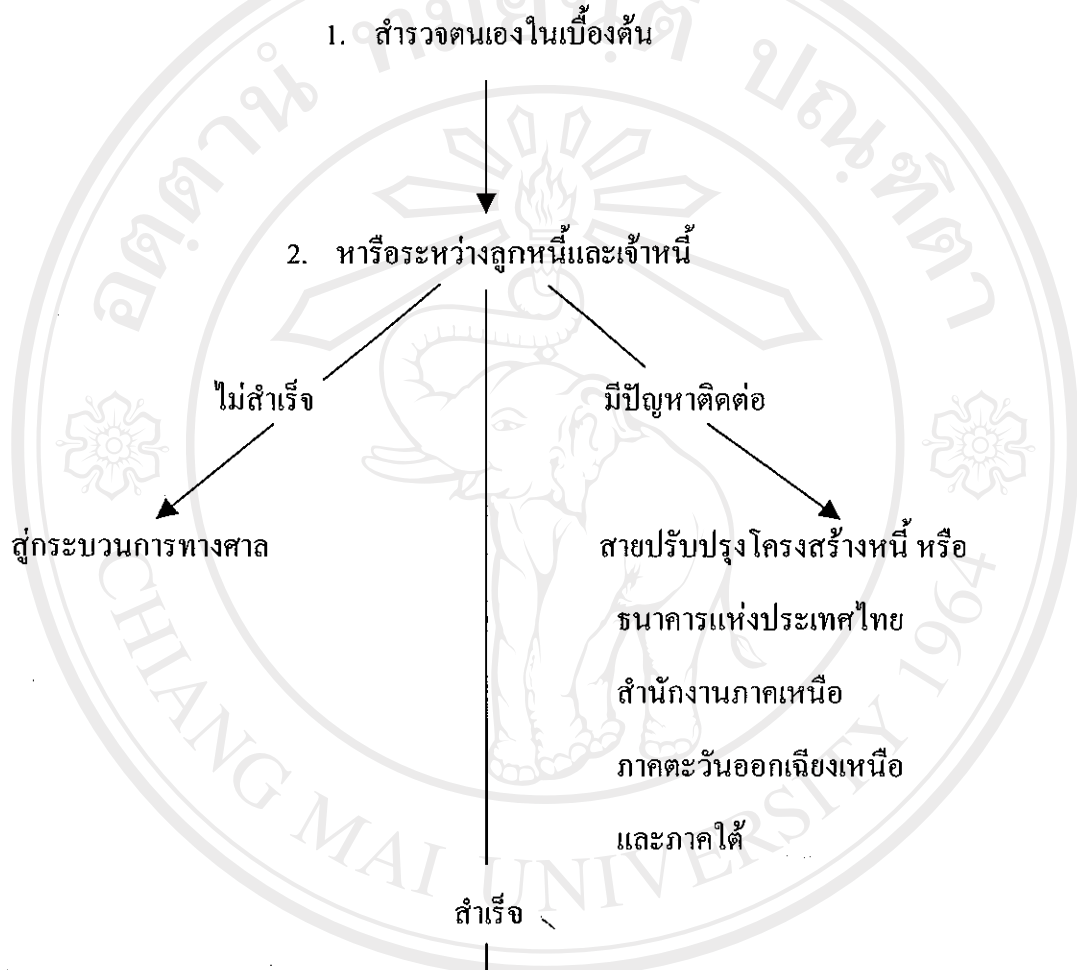
1. การแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้ เนื่องจากมีเจ้าหนี้หลายรายทำให้ยากต่อการเจรจา จึงอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้เป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ในการเจรจา รวมทั้งอาจตั้งสถาบันการเงินเจ้าหนี้ เป็นแกนนำในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย

2. การแต่งตั้งนักบัญชีอิสระและผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ ตลอดจนที่ปรึกษาทางการเงิน เนื่องจากจะมีความยุ่งยากในด้านบัญชี หรือการประเมินหลักทรัพย์ หรือข้อกำหนดด้านเทคนิคอื่นๆ จึงอาจจะมีการตั้งบุคคลที่เป็นกลางหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาเป็นที่ปรึกษา

3. การจัดทำบันทึกข้อตกลง เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก จึงควรจัดทำบันทึกข้อตกลงกันก่อนที่จะทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามกระบวนการของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ชัดเจน ลูกหนี้มีวิธีการเตรียมตัวเช่นเดียวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้โดยตรง แต่ในการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้กำหนดกระบวนการและกรอบเวลาไว้อย่างชัดเจน ตามสัญญา

ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้¹² สัญญาระหว่างเจ้าหนี้และบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยขั้นตอนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามกระบวนการดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภาพเพื่อให้ลูกหนี้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้น ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹² สำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้, "สิทธิประโยชน์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้", ธนาคารแห่งประเทศไทย (2543) : หน้า 12-13.

สิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

มาตรการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทางด้านภาษี และค่าธรรมเนียม เพื่อให้ลูกหนี้ได้รับสิทธิประโยชน์มากที่สุด เป็นการสนับสนุนให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จ โดยสิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แบ่งเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพากร และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมกรมที่ดิน

สิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพากร

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ดังนี้ มีผลตั้งแต่ 1 มกราคม 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2544

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล

ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาจาก

1. เงินที่เจ้าหนี้ได้รับยกหนี้หรือปลดหนี้ให้
2. เงินที่ได้รับจากการ โอนทรัพย์สิน การขายสินค้า และบริการ รวมทั้งการ

ทำสัญญาในการ โอนทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้

ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคลสำหรับลูกหนี้ที่เป็นห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชน (จำกัด)

เงินได้ดังต่อไปนี้ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี

1. เงินที่ได้รับจากการที่เจ้าหนี้ลดหนี้ (เงินสด และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างชำระ หรือปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้

2. เงินที่ได้รับจากการ โอนทรัพย์สิน (ทั้งนี้ลูกหนี้สามารถโอนทรัพย์สินให้เจ้าหนี้สถานบันการเงิน โดยไม่มีค่าตอบแทน หรือค่าตอบแทนมีราคาต่ำกว่าราคาตลาดได้) การขายสินค้าและบริการ รวมทั้งการทำสัญญาในการ โอนทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้

กรณีต่อไปนีถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้

1. เจ้าหนี้สถาบันการเงินสามารถนำหนี้ (เงินสด และ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ) ที่ได้ปลดให้กับลูกหนี้มาถือเป็นรายจ่าย (หนี้สูญ) ในการคำนวณภาษีในรอบระยะเวลาของงวดบัญชีนั้น โดยไม่ต้องติดตามทวงถามได้ฟ้องร้องต่อศาลตามข้อกำหนดของกรมสรรพากรก่อน

2. ผลขาดทุนที่เจ้าหนี้สถาบันการเงินรับทรัพย์สินของลูกหนี้ (ในราคายุติธรรม) ที่มีมูลค่าต่ำกว่าเงินสด และดอกเบี้ยที่ให้แก่ลูกหนี้ ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีได้

ภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. ภาษีซื้อที่เกิดจากการก่อสร้างอาคาร หรือสังหาริมทรัพย์อื่น เพื่อใช้ในการกิจการประเภทที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและต่อมาได้ขายหรือให้เช่า หรือนำไปใช้ในการกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มภายใน 3 ปี ตั้งแต่เดือนภาษีที่ก่อสร้างเสร็จ สามารถนำภาษีซื้อมาหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้

2. ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10 ของราคาโอนแก่ผู้รับโอนสิทธิการเช่ายานพาหนะ สิ้นค้า ลูกหนี้การค้า

ภาษีธุรกิจเฉพาะ

ยกเว้น ภาษีธุรกิจเฉพาะร้อยละ 3.3 ของราคาโอนที่ดิน หรือราคาประเมินที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และสิทธิการเช่าร้อยละ 10 ของภาษีธุรกิจเฉพาะ

สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมกรมที่ดิน

ลดค่าธรรมเนียมการโอน และจดทะเบียน จำนองอสังหาริมทรัพย์เหลือ 0.01% และไม่ต้องเสียค่าอากรแสตมป์ มีผลตั้งแต่ 28 พฤศจิกายน 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2544 โดยมีหลักให้เกณฑ์ดังนี้

1. เจ้าหนี้สถาบันการเงินเป็นผู้รับโอน หรือผู้โอนคินอสังหาริมทรัพย์
 2. ลูกหนี้สถาบันการเงิน โอนอสังหาริมทรัพย์ให้บุคคลที่สามเพื่อชำระหนี้ให้เจ้าหนี้สถาบันการเงิน
 3. เจ้าหนี้อื่น และเจ้าหนี้ร่วมกับสถาบันการเงินเป็นผู้รับโอนหรือโอนคินอสังหาริมทรัพย์จากลูกหนี้
 4. เจ้าหนี้เป็นผู้รับโอน หรือโอนคินอสังหาริมทรัพย์จากลูกหนี้เพื่อปลดหนี้
 5. สถาบันการเงินเรียกจดทะเบียน จำนองอสังหาริมทรัพย์เพิ่มจากลูกหนี้
- อากรแสตมป์ ไม่ต้องเสียค่าอากรแสตมป์ในกรณีดังต่อไปนี้

1. ร้อยละ 0.5 ของราคาประเมินทุนทรัพย์แก่ผู้โอนที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง
2. ร้อยละ 0.1 ของค่าเช่าที่เหลือแก่ผู้ให้เช่า หากมีการเปลี่ยนแปลงคู่สัญญา
3. ร้อยละ 0.5 ของราคาโอนแก่ผู้โอนยานพาหนะซึ่งปกติจะยกเว้นอากรแสตมป์เมื่อการโอนนั้นถูกบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ
4. ร้อยละ 0.1 ของราคาซื้อขาย หรือมูลค่าหุ้นที่ได้รับชำระแล้วของหลักทรัพย์ประเภทหุ้นทุน พันธบัตร และตราสารหนี้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พัฒนา กัญยานนท์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์หนึ่ง ในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า มี 9 ตัวแปร ที่มีผลต่อการเกิด NPL ได้แก่ อายุ อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับรายได้ วงเงินกู้ ภาระหนี้คงเหลือ ภาระหนี้ในสถาบันการเงินอื่น จำนวนกิจการของลูกค้าหนี้ และวัตถุประสงค์ของการกู้ ส่วนระยะเวลาของการกู้ ไม่มีผลกระทบต่อ การเกิดหนี้ NPL แต่อย่างใด ซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นมาตรฐานในการพิจารณาการปล่อยสินเชื่อ และคัดเลือกลูกค้าสินเชื่อ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการลดความเสี่ยง และป้องกันการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ตลอดจนเพื่อความมั่นใจในการตัดสินใจคัดเลือกลูกค้าหนี้ที่มีคุณภาพ

ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมกับการปรับโครงสร้างหนี้ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในส่วนของวิธีการปรับโครงสร้างหนี้สถาบันการเงินส่วนใหญ่จะใช้วิธีการขยายเวลาชำระหนี้ การลดอัตราดอกเบี้ย การลดเงินต้น และการโอนทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันในการชำระหนี้ สำหรับอุปสรรคในการปรับโครงสร้างหนี้ของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ อุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจ เช่น การหดตัวของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปัญหาการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุปสรรคจากตัวผู้ประกอบการเอง เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจในการปรับโครงสร้างหนี้ ความสามารถในการบริหาร และการมีหนี้สินมากเกินไป เป็นต้น อุปสรรคจากสถาบันการเงิน เช่น สถาบันการเงินเน้นความสำคัญของการปรับโครงสร้างหนี้ลูกค้ารายใหญ่ก่อน และเนื่องจากลูกค้ารายย่อยมักจะมีหลักประกันอย่างเพียงพอ ทำให้สถาบันการเงินสามารถบังคับจำนวนได้

ตุลา สิวหาชีวะ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยของพนักงานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความยุ่งยากซับซ้อนของแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยแต่ละแนวทางมีความสัมพันธ์กัน โดยแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารพาณิชย์มีความเข้าใจมาก จะมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมาก และมีความยุ่งยากซับซ้อนน้อย และในขณะที่แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารพาณิชย์มีความเข้าใจน้อย จะมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ น้อย และมีความยุ่งยากซับซ้อนมาก ส่วนปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การได้รับการฝึกอบรมและเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน การให้ความสนับสนุนโดยฝ่ายจัดการของธนาคาร

พาณิชย์ การได้รับความร่วมมือจากลูกหนี้ นโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยเปิดกว้าง การดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยความรวดเร็ว และการได้รับความร่วมมือจากเจ้าหนี้สถาบันการเงินอื่น

สำหรับปัญหาสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทย คือ ความแตกต่างระหว่างวิธีการแก้ปัญหของธนาคารพาณิชย์กับลูกหนี้ซึ่งไม่สามารถหาข้อสรุปได้ รองลงมาคือ ความล่าช้าในการเข้าไปเจรจาแก้ไขปัญหานี้กับลูกหนี้โดยปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป การไม่ให้ความร่วมมือของเจ้าหนี้สถาบันการเงินอื่น ขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ่งยากซับซ้อนของแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการไม่ได้รับความร่วมมือจากลูกหนี้ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved